

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף פ"ז

לעיל הובאו בגמרא דברי רב ושמואל שאדם שמוכר לחבירו כור חיטים דהיינו מידה של שלושים סאין, אם אמר לו כור בשלשים אני מוכר לך אף אם משך הקונה את כור את רוב החיטים, יכול המוכר לחזור בו אפילו בסאה האחרונה ואף על מה שהקונה כבר משך, כיון שכל זמן שהמוכר לא משך את כל הכור עדיין לא הסתיים קניינו, ולכן יכול המוכר לחזור בו, אבל אם אמר המוכר לקונה כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך, כל סאה שמשך הקונה נקנתה לו ואינם יכולים לחזור בהם על אותם הסאין שהוא משך כבר.

ומנסה הגמרא להוכיח שלא כדבריהם ממה שהתבאר בברייתא לגבי דיני ריבית שאדם ששכר פועל לעבוד עמו בגורן, ושילם לו מראש דינר ליום, אף שהעבודה בשעת הגורן תהיה שווה סלע ליום שהוא יקר יותר. אסור כיון שיש בזה ריבית במה שהוא מלווה לו כעת מעות ולתקופת הגורן מקבל בפרעונם עבודה ששווה יותר מהמעות שהוא הלווה.

אבל אם שכר את הפועל להתחיל לעבוד מאותו היום ועד תקופת הגורן ושילם לו מראש את התשלום על כל התקופה דינר ליום, מותר ואין בזה ריבית, כיון שכל התקופה נחשבת כיום אחד ארוך, ואין זה נחשב כהלוואה אלא כתשלום על עבודתו.

ושואלת הגמרא לפי דברי רב ושמואל שהמוכר כור בשלושים סאה בסלע דנים כל סאה בפני עצמה, ואם הקונה משך סאה אחת אינם יכולים לחזור עליה, מדוע כאן דנים את כל תקופת העבודה כיום אחד ארוך, ולא דנים כל יום בפני עצמו.

ודחה רבא את הקושיא, שהרי מלכתחילה אין זה הלוואה אלא כאילו קנה ממנו את עבודתו בזול, אלא שאסרו זאת חכמים משום שזה נראה כריבית, אך אם הוא מתחיל לעבוד מיד זה אפילו לא נראה כריבית ולכן לא אסרו זאת חכמים.

במשנה התבאר שאם אדם קנה פשתן מחבירו והוא היה מחובר בקרקע, ותלש כל שהוא קנה. ותמהה הגמרא כיצד יועיל מה שהוא תולש כל שהוא כדי לקנות את כל הפשתן, וביאר רב ששת שמדובר שהמוכר אמר לקונה שיקנה הקרקע מהקרקע שעליה הפשתן ויקנה את כל הפשתן שעליה, ולכן על ידי שייפה מעט מהקרקע ממילא יחזיק בכל הקרקע כדין כל הקונה קרקע, ועל ידי משום דתלש כל שהוא ייפה את הקרקע הוא קנה אותה.

משנה. המוכר יין ושמן לחבירו והוקרו או שהוזלו, אם זה קרה לפני שהתמלא כלי המידה, הם עדיין ברשות המוכר, ולכן ההתייקרות או ההוזלה הם על המוכר. אבל אם התייקרו או הוזלו לאחר שנתמלאה המדה, הם של הקונה ולכן ההתייקרות או ההוזלה הם עליו.

ואם היה סרסור ביניהן שקנה מהמוכר ומכר לקונה ביוקר מעט, אם נשברה החבית ההפסד של הסרסור, כי היא נשברה ברשותו.

דין נוסף מביאה המשנה שלאחר שהמוכר שפך את השמן מהכלי שלו לכלי של הקונה הוא חייב להטיף לקונה שלש טיפות מהשמן הדבוק בדפנות הכלי, ולאחר שהרכין את החבית ומיצה את השמן מה שנשאר הרי הוא של מוכר.

והחנווני אינו חייב להטיף שלש טיפין ודעת רבי יהודה אומר שהחנווני פטור רק בערב שבת עם חשכה פטור.

גמרא. במשנה התבאר שאם היין או השמן הוקרו או הוזלו, אם נתמלאה המידה הוקרו והוזלו למוכר ואם לא הוקרו והוזלו לקונה, ושואלת הגמרא באיזה אופן מדובר במשנה, שאם המידה של הקונה, מדוע הוא לא קנה את השמן שבה אף לפני שהתמלאה, ואם היא של המוכר מדוע לאחר שהיא נתמלאה מה שבתוכה שייך לקונה, הרי היא בכליו של המוכר.

וביאר ר' אלעא שמדובר בכלי מידה השייך לסרסור, אך שואלת הגמרא שהרי בהמשך המשנה התבאר שאם היה סרסור ביניהם ונשברה החבית נשברה לסרסור, ומשמע שברישא מדובר שלא הייתה המידה לש הסרסור.

אך מבאר הגמרא שבאמת אף ברישא יש סרסור, אלא שברישא מדובר במידת הסרסור שהוא אינו נמצא שם, ובסיפא מדובר שהסרסור עצמו נמצא שם, וכיון שהוא קונה מהמוכר והמידה שלו אם נשברה החבית הפסד שלו.

במשנה התבאר שלאחר שהמוכר הרכין את החבית ומיצה את השמן לקונה, מה שנשאר הרי הוא של מוכר. ואומרת הגמרא שכאשר רבי אלעזר עלה לארץ ישראל הוא פגש את זעירי ושאל אותו איזה מי שרב שנה לו משניות וברייתות בדיני מידות, והראה לו על רב יצחק בר אבדימי.

ושאל אותו רב יצחק בר אבדימי מהי קושייתך במידות, שאם קשה לך על המשנה שאומרת שלאחר שהמוכר הרכין את החבית, מה שנשאר שייך למוכר. מהמשנה שאומרת שאדם שהרכין ומיצה חבית של תרומה מה שנשאר בחבית עדיין דינו כתרומה, זו לא קושיא, שביאר רבי אבהו שמעיקר הדין אף מוכר לאחר שהרכין ומיצה השמן היה צריך להיות של הקונה, אלא שהקונה התייאש ממנו, ולכן מה שנשאר שייך למוכר, אך לגבי תרומה שלא שייך בא יאוש להפקיעה מדין תרומה היא עדיין בקדושתה.

עמוד ב'

במשנה התבאר שאף שמוכר לאחר שעירה את השמן לכליו של הקונה צריך להטיף ג' טיפות החנווני אינו חייב להטיף ג' טיפות, ולדעת ר' יהודה בערב שבת עם חשכה פטור. ומסתפקת הגמרא האם כוונת רבי יהודה שסיטונאי פטור בערב שבת עם חשיכה, אך חנווני פטור תמיד, ובא רבי יהודה להקל יותר מדעת חכמים, או שרבי יהודה דיבר על החנווני שהוא אינו פטור אלא בערב שבת עם חשיכה, ולפי זה רבי יהודה מחמיר יותר מחכמים לגבי חנווני שבשאר הזמנים הוא חייב להטיף.

ומביאה הגמרא ברייתא שאומרת בפירוש שרבי יהודה מחמיר על החנווני ופוטרו מלהטיף רב בערב שבת שאמרה הברייתא שרבי יהודה אומר ערב שבת עם חשכה חנווני פטור מפני שחנווני טרוד.

משנה. השולח את בנו אצל חנווני ובידו פונדיון, ומדד לו החנווני שמן בשווי איסר שהוא חצי פונדיון, ונתן לו עודף איסר, ושבר התינוק את הצלוחית ואבד את האיסר, החנווני חייב. אך רבי יהודה פטר כיון שעל מנת כן שלחו. ומודים חכמים לר' יהודה שבזמן שהצלוחית ביד התינוק ומדד חנווני לתוכה שחנווני פטור.

גמרא. מבאר הגמרא שמה שנחלקו רבי יהודה וחכמים האם החנווני חייב על השמן והאיסר, זה כיון שלדעת חכמים האב שלח את הבן להודיע לחנווני שהוא צריך לקנות שמן, ולא כדי שישלח עמו שמן, אך לדעת רבי יהודה האב שלח את התינוק כדי שהחנווני ישלח עמו את השמן ולכן החנווני פטור.

אך שואלת הגמרא מדוע לדעת חכמים החנווני חייב אף על הצלוחית שהאב שלח עם בנו, הרי כיון שהאב נתן את הצלוחית לבן זו אבידה מדעת, ומדוע יהיה לחנווני אחריות עליה.

וניסה רב הושעיא לתרץ שמדובר שאביו של התינוק מוכר צלוחיות ושלח את הצלוחית לחנווני כדי שיקנה אותה ממנו, והחנווני נטל אותה מידי התינוק לבודקה, וכיון שנטלה התחייב באחריותה ולכן אם נתן אותה בחזרה לתינוק הוא חייב.

וכפי שאמר שמואל שהנוטל כלי מן האומן על מנת לבקרו ונאנס בידו חייב. אך דוחה הגמרא שלפי זה יצא ששמואל אמר את דבריו רק לפי חכמים ולא לפי רבי יהודה שחולק וסובר שהחנווני פטור על הצלוחית.

ולכן ביארו רבה ורב יוסף שמדובר שהחנווני מוכר צלוחיות, ונתן את הצלוחית לתינוק יחד עם השמן, ולכן לדעת חכמים שהאב שלח את התינוק רק כדי להודיעו הוא חייב עליה.

אך שואלת הגמרא שהרי בסיפא של המשנה התבאר ש מודים חכמים לר' יהודה שבזמן שהצלוחית ביד התינוק ומדד חנווני לתוכה שהחנווני פטור, ואם החנווני מכר לתינוק את הצלוחית אף שהאב שלח את התינוק רק להודיעו מדוע הוא פטור.

ולכן ביארו אב"י בר אבין ור' חנינא בר אבין שהחנווני נטל את הצלוחית למוד בה את השמן, שאז הוא מתחייב באחריותה כי שאמר רבה שאדם שהקיש וכלומר היכה בבהמה שאבדה חייב להשיבה לפעילה אף אם אין זה לפי כבודו.

אך שואלת הגמרא שזה דווקא לגבי בהמה שכיון שהקישו בה היא מתרגלת ללכת למרחוק, אך טעם זה לא שייך בצלוחית.

ולכן ביאר רבא שמדובר שהחנווני נטל את הצלוחית למדוד בה שמן לאחרים, וכיון שנטלה שלא מדעת אביו של התינוק הרי שהוא שואל שלא מדעת, ולדעת חכמים שואל שלא מדעת גזלן ולכן הוא חייב עליה, אך לדעת רבי יהודה שואל שלא מדעת דינו כשואל ולכן הוא פטור עליה אם ניזוקה ביד התינוק.